

Alespoň část otisku děkanské knihy se tak dočkala revize, zatímco Liber decanorum jako celek čeká na svého editora. Uvedené čtyři hlavní rukopisy jsou doplněny několika dalšími zdroji, především listinami (listinnými, resp. notářskými vyhotoveními statut), ale i několika jinými rukopisy.

Do specifik univerzitního prostředí uvádí glosář, tedy věcný rejstřík odkazující na text edice, stejně jako rejstřík osob a míst. Barevná obrazová příloha přináší fotografie prameného materiálu ke všem částem edice, ukázky jednotlivých typů rukopisných zápisů a listin.

Text úvodu je prezentován v české i německé verzi a spolu s latinskou ediční partií je tak přístupný jak české, tak zahraniční badatelské veřejnosti, což dává šanci, že mezinárodní historická obec nepřehlédne názory českých historiků. Edice je k dispozici také jako e-kniha.

Nakladatelství je možno vytknout, že nevěnovalo více péče vazbě knihy (po třech letech užívání již ztrácí pevnost) a korekturu textu. Vedle překlepů je nutno upozornit, že popisek obrázku 4a. odkazuje na chybné folio, mělo by být 22v (Editio II.2).

Souhrnné moderní vydání všech normativních dokumentů pražské univerzity před rokem 1622 je velmi důležitým počinem, který poskytl současným i budoucím badatelům v oblasti univerzitních dějin skvělý pramenný základ. Zároveň je možno předpokládat, že ani toto souhrnné a záslužné zpracování nebude posledním slovem při výzkumu tak nedostatečně dochovaných, a proto těžko interpretovatelných univerzitních statut i jiných pramenů.

Blanka Zilynská

doi: 10.14712/23365730.2022.6

Mlada Holá – Martin Holý (Hgg.), *Das Studentenkolleg der Böhmischen Nation der Prager Universität. Edition der Rechnungen aus den Jahren 1541–1611*

Berlin – Münster 2019, LIT Verlag, 438 s., 9 vyobr., 1 mapa a řada tabulek v úvodním textu; ISBN 978-3-643-14182-8

Prameny k dějinám vzdělanosti a školství patří obecně k atraktivním zdrojům, pokud ale jde o české poměry, přibývají větší měrou až od 16.–17. století. Nejvýznamnější prameny produkovala již od svého vzniku pražská univerzita. Její pozůstalost však utrpěla velké, ba zásadní škody jednak už v průběhu svých starších dějin, jednak pak vydrancováním nacisty na konci 2. světové války. Stačí jen pro srovnání upozornit na dochované pramenné bohatství univerzity vídeňské. Přesto ale i to, co zůstalo, nebylo zdaleka až do nedávna dostatečně vydáno, a tím v plnosti zpřístupněno studiu. Teprve v posledních letech byly učiněny v tomto směru některé podstatné kroky Františkem Šmahelem a jeho spolupracovnicí Z. Silagiovou (knižní katalogy některých knihoven jejích kolegů) či s G. Silagim (statuta univerzitních institucí),² nepočítáme-li prameny k jednotlivým osobnostem, kde

¹ Zuzana SILAGIOVÁ – František ŠMAHEL (edd.), *Catalogi librorum vetustissimi Universitatis Pragensis (...)*, Turnhout 2015 (rec. AUC-HUCP 56/2, 2016, s. 137–139).

² František ŠMAHEL – Gabriel SILAGI (edd.), *Statuta et Acta rectorum Universitatis Carolinae Pragensis (1360–1614)* (Documenta Historica Universitatis Carolinae Pragensis I.), Praha 2018; recenze zde ve svazku.

ovšem také figuruje na předním místě F. Šmahel. Toho nyní následuje výše zmíněný manželský pár, který doslova osvobodil ze zapomnění pramen užívaný sice v 19. století zejména Zikmundem Wintrem, aniž by ale byl zhodnocen a vytěžen jako celek, a to jak historickou tak diplomatickou analýzou a ovšem následně rovněž edičně.³ Taková edice se nedávno objevila na poměrně odlehleém místě, ale současně i jako e-kniha, takže lze doufat, že se stane bezproblémově integrální součástí pražského (ale nejen) univerzitního instrumentária.

Rukopis sám se nenalézá, jak by bylo možno předpokládat, v archivu Karlovy univerzity, ale v Národní knihovně ČR, sign. XXIII F 76. Cesta to byla nad jiné jednoduchá. Rukopis se totiž dostal do knihovny univerzitního syndika a bibliofila T. A. Putzlachera (1724–1796) a po jeho smrti koupil do pražské lobkowiczské knihovny, kterou posléze zakoupil československý stát. Tato účetní kniha obsahuje i zlomek účtů další, méně významné koleje, totiž litevské z let 1544/1545. Její důležitost spočívá v tom, že postihuje plošně nejružnější kolejní výdaje a příjmy, které dávají poměrně dobrou představu o stavu koleje v uvedené době a o jejím hospodaření. Zejména jde o bezprostřední vazby na kolejní vesnice a jejich platby. Ale ani jinak nezklame, i když si lze klást k některým předpokládatelným, ale nepřicházejícím údajům různé otázky. Týká se to pochopitelně zejména toho klíčového, oněch *arma spiritualia*, a to v obou směrech. Nejen pokud jde o nákup nových knih, ale i co se týče event. prodeje těch „starých nečitelných“ za účelem získání prostředků pro nákup těch moderních. Pokud vidím podle věcného rejstříku (ten je ale opravdu až snad příliš „výběrový“ – jen něco málo přes stránku), jsou tu jen čtyři zmínky o knihovně: jedna se týká knihovny jako orientačního bodu, druhá oprav klíčů k jejím dveřím, třetí její revize, za níž byly vydány více než tři kopy, tedy docela „zajímavá suma“. Poslední zmínka je k roku 1610, kdy byla vydána poměrně vysoká částka 13 kop, kterou si vyžádala náprava škod po nastalé krádeži, která nebyla blíže specifikována. Ostatně všechny zápisy jsou velmi stručné, jak se ovšem u účtů vyžaduje obecně.

Editoři si dali s rozbohem vydávaného pramene, jmenovitě pak s jeho věcným vytěžením, jakož i zasazením do obecnějších souvislostí, velkou práci. Na více než čtyřiceti stránkách podávají nejdřív výklad o budově koleje a její správě v raném novověku. Největší pozornost věnují tabulkovou formou frekvenci jejích členů v jednotlivých letech. Ta vychází z celkové univerzitní situace, kterou kolej doslova věrně kopíruje. Ukazuje se tak, že naprostá většina alumnů pocházela z Čech, když i Morava je zastoupena naprosto sporadicky. Za více než 150 let bylo pouze sedm osob tamními rodáky. Ale je možno jít ještě dál. Ukazuje se, že i z vlastních Čech jde jen o trochu širě chápanou jazykově českou oikumenu, do níž aspoň zčásti patřila i později germanizovaná královská města jako Žatec, Stříbro, Ústí nad Labem či České Budějovice.

Autoři jdou dále a shrnují charakter a rozsah výdajů i příjmů se stálým přihlížením ke kompetencím jednotlivých činovníků. Objevují se ale i drobné rébusy, které asi nikdy nerozluštíme, jako je např. v r. 1569 dar (*elemosina*) učiněný jakémusi nejmenovanému studentu ze Štrasburku (s. 178). Ten jistě není totožný s Janem Kocínem, jenž krátce poté dostal podporu na studia právě opět ve Štrasburku ve výši pěti kop (s. 183; srv. i Rukověť humanistického básnictví III, s. 52n.).

³ Snad tu mohu upozornit na jejich velkou systematickou, ale současně i biografickou práci, kterou připravili o mistrech pražské akademie od poloviny 15. století do jejího zániku s barvitým výkladem o jejich akademické, ale do značné míry i neakademické činnosti: Mlada HOLÁ – Martin HOLÝ a kol., *Profesoři pražské utrakvistické univerzity v pozdním středověku a raném novověku (1457/58–1622)*, v tisku.

Vlastní edice pramene je vynalézavě graficky diferencována, valným dílem nezávisle na předloze, takže se v ní lze po krátkém začtení snadno orientovat. Vesměs latinský text používá četné zkratky, s kterými si editoři poradili. Některá zdánlivá pochybení lze povětšinou vyložit užíváním některých specifických obrátů, případně přehlédnutím. S dobrým svědomím lze tedy konstatovat, že se nám dostává do rukou další důležitá pomůcka k dějinám pražské akademie v raném novověku.

Ivan Hlaváček

doi: 10.14712/23365730.2022.7

**Michael Diefenbacher – Olga Fejtová – Zdzisław Noga (Hgg.),
Krakau – Nürnberg – Prag. Stadt und Reformation. Krakau, Nürnberg
und Prag (1500–1618) / Kraków – Norymberga – Praga. Miasto i reformacja.
Kraków, Norymberga i Praga (1500–1618) / Krakov – Norimberk – Praha.
Město a reformace. Krakov, Norimberk a Praha (1500–1618)**
(Documenta Pragensia Monographia 33/2), Praha – Červený Kostelec 2019,
424 ss., ISBN 978-80-86852-83-6

Recenzovaná kolektivní monografie představuje rozšířené verze referátů ze stejnojmenné konference proběhnuvší ve dnech 6.–8. listopadu 2017 v Norimberku. Je to druhé pokračování z cyklu konferencí,¹ které společně organizují Národní archiv v Krakově (Archiwum Narodowe w Krakowie), Ústav dějin a archivnictví Pedagogické univerzity v Krakově (Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Archiv města Norimberka (Stadtarchiv Nürnberg) a Archiv hlavního města Prahy. Organizátoři konferencí se snaží ukázat dějiny tří středoevropských metropolí ve středověku a v raném novověku v komparativním pojetí. Ve druhém cyklu konferencí se badatelé soustředili na roli Norimberku jako průkopnického urbánního centra reformace v Německu a na její průběh v obou partnerských městech – Praze a Krakově. Vystoupení jednotlivých referentů zahrnovala otázky spojené s předreformačními snahami, utvářením sítě městských elit, interakcí mezi reformačním hnutím a uměním, rolí humanistů a učenců, reformací jako hnací silou rozvoje vzdělanosti a školství, jakož i významem Norimberku, Krakova a Prahy jako mediálních center tehdejší doby. Trvalým výsledkem konferenčních vystoupení je recenzovaná kolektivní monografie.

Publikace sestává z dvaceti statí, seskupených do osmi tematických bloků, jimž předchází krátký úvod (*Vorwort*) a uzavírá je shrnutí (*Bilanz*) rakouského historika Ferdinanda

¹ Společný třístranný projekt začal roku 2014 konferencí, která se konala v Krakově 16.–17. října toho roku. Výsledkem tohoto prvního setkání badatelů z Polska, Německa, Rakouska a České republiky byla publikace: Michael DIEFENBACHER – Olga FEJTOVÁ – Zdzisław NOGA (Hgg.), *Krakau – Nürnberg – Prag. Die Eliten der Städte im Mittelalter und in der Frühen Neuzeit. Herkunft, Nationalität, Mobilität, Mentalität / Kraków – Norymberga – Praga. Elity miast w średniowieczu i epoce nowożytnej. Pochodzenie, narodowość, mobilność, mentalność / Krakov – Norimberk – Praha. Elity měst ve středověku a raném novověku. Původ, národnost, mobilita, mentalita* (Documenta Pragensia Monographia 33/1), Praha 2016, 576 ss. Třetí, prozatím poslední ze série konferencí se konala ve dnech 26.–27. října 2021 v Praze pod názvem *Stadt und Handwerk in der vorindustriellen Zeit*.